

Vilamòs

Eth pòble de Vilamòs se tròbe a 1.255 mè-
tres de nautada.

Eth lòc, qu'apareish grafiat "Bilamòs e
Vilamòs" en documents medievals, formèc part
iniciauments deth terçon de Bossòst e dempús
siguec cap deth terçon de Lairissa format pes
pòbles de: Vilamòs, Arres, Arró, Benós, Begós
e Es Bòrdes.

Presidís eth pòble era glèisa de Santa Maria,
ua des mès interessantes e antigues der art romà-
nic aranés a on bèth un des sòns elements ei
anterior ath segle XI. Era primitiva pòrta roma-
nica deth mur de meddia siguec barrada, e
en segle XVII se dauric era deth miei en mur
de ponent. En mur exterior dera glèisa pròp
dera antiga pòrta, i a ua estèla de marme blanc,
dera epòca romana tamb eth bust de tres per-
sones en relhèu dejós d'arcs de miei punt e,
mès ara drete ua auta placa commemoratiua mès
ben trabalhada que represente un òme de còs
sancer, e que repenge era man drete dessus
d'ua columna troncada. En interior dera glèisa
i a ua pèira baptismal de marme, decorada
ar exterior per dues hilères d'escultures sepa-
rades per ua banda ornamentau, e decoracion
florau (flor de lis) en rèste. Encara i a ua
creu processionau gotica d'argent e ua costòdia
datada de 1.768.

Un monument molt primitiu ei era capèla
de Sant Miquèu que segontes era tradicion auie
estat plaçada en pòble, eth mès vielh dera Val
d'Aran qu'aurie estat destruït per un aiguat. S'
era tradicion siguesse vertat, aurie estat era
prumèra parròquia d'Aran. Non guaire luenh
dera carretèra se tròben es petites capèles
tanben romaniques de Santa Bàrbara e Santa
Lúcia.

En çò que tanh as superfícies cultivades,
aguestes an experimentat un fòrt descens en
favor des prats. Atau mentre en 1.950 era su-
perfície destinada a prats ère d'un 50-65%,
en 1.980 aguesta augmente enquia arténher eth
80 %.

Eth principau cultiu ei era truha, destinada
basicament ar autoconsum. Era cabana ramadèra
se limite a 20 caps de vaques, en quate ex-
plotacions e 175 caps de oelhes. Ua bona part
dera poblacion activa trabalhe dehòra deth
pòble. Tempsi en darrèr i auie ua petita in-
dústria de canam.

ARAN

Numerò

51

DIUENDRES

2-Seteme-1.988

Entrevista

Conchita de ço de Galhon de Vilamòs.

- I a agut tostemp escola en Vila-mòs, per qué se perdec era es-còla?

- En Vilamòs tostemp i auie agut ua mèstra. Atau coma en Arres lèu tostemp ère un mèstre. Alavetz en aquest pòble i auie de 25 a 30 mainatges e toti anàuem tà estudi. S'a arribat a barrar era escola perque de cada còp i a agut menos mainatges, e ara amassa damb es mainatges d'Arres les baishen tà Vielha peth maitin, demoren tà dinar ena madeisha escola e dempús les tornen a pujar peth ser.

- Quan vosté ère mainada coma se divertien?

- Alavetz non gessièm deth pòble, non anàuem tath lòc, mès cada dimenge se hège balh damb un acordeoniste e tota era gent se divertie fòrça; era pròva l'as que tota era gent d'aquera epòca sabben barar fòrça. Aciu vieven a tocar er acordeon Pauet de Bagergue e Sisco de Vilac. Dempús dera quèrra quan ja èrem mès granes baishàuem eth dissabte a barar en Vielha a ço de Peça e pujàuem eth delunà tà Vilamòs, prò calie lheuà-se d'ora, pujar a pè e quan arribàuem ja mos demorauen tà traballar enes prats o enes tèrres.

NÒTA DETH C.N.L.

Eth dia 29 d'Agost producte d'un maleros accident moric eth Sr. Josè de ço de Montadi de Salardú qu'auèc era amabilitat d'auferi-mos ua entrevista en TOTI nº 50 dera setmana passada. Er equip deth CNL s'amasse damb eth dò qu'aguest hèt a produït.

Classe d'aranés

ER ACCENT GRÀFIC (II PART)

Pòrten accent gràfic:

- a) Es formes verbaus oxítones acabades en vocal seguida de "n".
Ex: parlaràn, voleràn, comprén, correspón.
No'n pòrten es formes verbaus acabades en "EN" àton precedit de consonant o de vocau tonica. Ex: saben, vien, cerquen, sabien...
Quan er "EN" àton ei precedit per ua vocau atona, aquestes formes verbaus portaràn accent gràfic. Ex: pronóncien, denóncien...
- b) Totes es paraules proparoxítones pòrten accent, tostemp que les prononcièsquem, encara que dilhèu calerie acostumà-se a dider logica en lòc de lògica, o ben gramatica en lòc de gramàtica, en tot seguir era tendéncia tradicionau dera lengua.
- c) Pòrten accent gràfic es paraules monosillabiques següentes:
"Tà" (preposicion) entà diferencià-le deth "ta" possessiu).
"Ué" per "Aué"
"Que", interrogatiu (qué) o relatiu (qué), quan ei precedit de preposicion. Ex. De qué parles?
"é" per ei en "i é" entà diferencià-le der "e" conjoncion.

S'es règles hèn a coïncidir er accent e eth trèma suber era madeisha letra, non s'escriu songu'er accent. Ex: país.

ESPÒRT

MARCHA CICLOTORISTA INTERNACIONAU

REGLAMENT

- Art. 1.- Aquesta marcha ei dubèrta tà toti es ciclotoristes de quins-
volha Societat esportiva d'àmbit nacionau e internacionau
qu'agen licéncia federativa expedida en 1.988. Tanben auràn
dret a participar toti agueri qu'agen quinsvolh tipe de
licéncia expedida per F. E. C. enguan, excépte es menors de
16 ans.
- Art. 2.- Aquesta marcha aurà lòc eth dia 11 de Seteme de 1.988 e
aurà apupretz uns 104 quilòmetres. Era gessuda e era arribada
da serà ena plaça dera glèisa de Vielha.
- Art. 3.- Era inscripcion s'aurà de hèr en locau social deth C. C.
Terraferma en Lleida, e coma data limit serà eth dia 6 de
Seteme entà 11,00 ores dera net. Motius d'organizacion
e era limitacion de participants engua 200, obliguen a
prèner aquestes mesures.
- Art. 4.- Toti es participants dera marcha seràn obligats a complir
es indicacions dera organizacion.
- Art. 5.- Aquest club non se hè responsable des accidents que pogen
auer es concursants.

(continúe darrèr, en informacion)

CORNÈR LITERARI

MILHET (continuaçion)

Que cau hèr? pensèc er òme. Aucirè ath bò. E en tot plorar
amièc ath parelh entath pòble, entà que l'aucisse eth carnisser
en tot prometé-li era carn e a mès era pèth, se Milhet gessie
viu.

Eth carnisser acceptèc e eth bò siguec aucit, destripat
e talhat. Meteren era pèth en un costat, era carn en un aute,
es budèths laguens d'un paèr, mès Milhet non gessèc pas.

Sa pare, sa mare e es sòns amics toti plorèren e cridèren
e lo cerquèren tot eth dia mès non lo trapèren. Guarda per on,
ua vielheta que viuie molt luenh en ua bòrda, venguec entath pòble
a cercar provisions, cromptèc eth paèr de budèths, se le metec ath
dessús deth cap e se n'anèc.

Quan arribèc en pòble, ena vrespada, entenec ua veu que
semblaue vier deth paèr e que le cridaue: "Cor, cor, vielha que
se hè tard!, cor, cor, vielha que se hè tard! Plia de pòur era
hemna correc tant com podec e quan arribèc en bòsc entenie eth
bramadís des lops, era veu s'entenec mès fòrta encara. Era vielha
mòrta de pòur, escampèc es budèths peth camin en tot cridar:
"ath diable aquesti budèths e er esperit que i a laguens"! Mès
es lops, atirats pera olor dera carn fresca gesseran des sòns ama-
gatalhs e se volien minjar tot eth paèr de budèths. Un d'aqueri
lops quan auec minjat era sua part se n'anec entath riu tà bèuer.

Tot d'un còp s'entenec: "lop, lop marcha, lop"! lop, lop
marcha lop"! e aquera veu non se paraue james. Ère Milhet que,
laguens deth vrente, hège aqueth trebalh. Eth lop, espantat, se
voludaue tant com podie entà escapà-se d'aqueth esperit que lo
tornaue lhòco, quan veiguec un pastor qu'entraue entath pòble.

(continuarà)

INFORMACIONS

(continuacion)

Art. 6.-Toti es participants seràn obligats a complir es disposicions deth còdig de circulacion.

Art. 7.- Es contròls estableshuts s'auràn de complir tara classificacion final.

Art. 8.- Es itineraris coma er orari se pòden modificar s'ac demanen es circonstàncies.

Art. 9.- Era inscripcion serà de 1.000 pessetes per participant. Tot aqueth inscrit que non pogue participar se li retornarà eth 50% dera inscripcion.

Art. 10.- Era gessuda serà neutralisada enquia era carretèra generau.

Art. 11.- Se remassarà a toti es participants en contròl de Betren tà hèr era entrada ena plaça dera glèisa de Vielha.

Art. 12.- A toti es participants qu'acàbiguen era marcha se les darà un recòrd dera madeisha, a part de toti es prèmis que se poguen repartir.

Art. 13.- Tà milhorar aquesta informacion adreçatz-vos ath C. C. Terraferma, c/ Paer Casanovas, nº 23 de Lleida, tel.: 23.10.43.

Art. 14.- Cada societat s'encuedarà de recuèlher es carnets de rota des sòns ciclotoristes tà entregà-les ara organizacion.

INFORMACION E INSCRIPCIONS

C.C. Terraferma tel.: 23.10.43.

Centre C. ELURRA tel.: 64.16.14.

Club Esquí Val d'Aran, Aptd. 8 VIELHA.

C.I.T.V.A. Castièro 15, tel.: 64.09.79.

TOTI

CONSELH COMARCAU DERA
VAL D'ARAN

DIRECCION GENERAU DE
PATRIMÒNI ESCRIT E
DOCUMENTAU DERA
GENERALITAT DE
CATALUNHA

EDITE:

Centre de Normalisacion
lingüistica dera Val
d'Aran.

C/Sarriulèra, 8, 2on. pis

Tel.: 64 00 92

25530 V I E L H A

REDACTOR:

Joan Leja Cadena

COLLABOREN:

Jovita Ané Sanz

Manuela Ané Brito

IMPRIMÍS:

CNL dera Val d'Aran

DEPÓSIT LEGAL:

L-1328-1987

Es articles e comentaris
publicadi en noticiari
TOTI sonqu'expressen era
opinion des sòns autors.

Eth remoquet dera setmana

Ma Loisa Estévez Sans

